

ET SOSIALT HVERDAGSLIV

UNIVERSITETSLEKTOR BRIT HAUGER OG
I.AMANUENSIS AUD E WITSØ NTNU

TO PROSJEKT

- **Prosjekt 1: ”Se og hør nå her – dette vil jeg si høyt!”**
- Brukers stemme i utvikling av BoA-skolen.
- Samarbeidsprosjekt – Trondheim kommune og Vernepleierutdanningen ved HiST (Nå NTNU)

- **Prosjekt 2: Myndighetsprosjektet: ”Dette mener jeg!”**
- Et innovasjonsprosjekt om brukerundersøkelser for mennesker med utviklingshemming
- Finansiert av Fylkesmannen.

BAKGRUNN FOR PROSJEKTENE

- **Politikk i Norge**
- **Brukerundersøkelser** i Trondheim kommune 2014 og 2016:
 - Personer med utviklingshemming svarer ikke selv på brukerundersøkelser og har stedfortredere som mener på deres vegne
 - Bare 2,8% (tre brukere) har fylt ut skjema selv.
- **Mangler kunnskap** om hva brukerne egentlig mener – innenfra-perspektiv

HOVEDFOKUS

Prosjekt 1:

- Organiserte workshops – med hovedtema:
 - Hverdagsliv - faktorer hemmer og fremmer deltakelse i hverdagen
 - Deltakernes forhold til personalet, familie og venner, og hvilke aktiviteter de hadde i hverdagen, på dagtid og fritid
 - Hvordan deltakerne ønsket at tjenesteytere kan veilede og støtte dem
- Utvikle, prøve ut og evaluere workshops som metode for personer med utviklingshemming
- **Prosjekt 2:**
- Videreutvikle workshops som metode
- spisset temaene til å gjelde hvordan de ønsker at brukerundersøkelser skal fungere og tema de var opptatt av skulle bli belyst:
- Hverdag, ferie, jobb og aktivitetstilbud, fritid, sosialt nettverk, informasjon, tilgjengelighet.

METODE

- **Aksjonsforskning basert på:**
- **PAAR – *participatory appreciative action research***
(Ghaye et al. 2008; Bergmark, Ghaye & Alerby, 2007)
 - Interaktiv aksjonsforskning
 - Anerkjennende interaksjoner og aktiviteter
 - Bekrefte suksesser
 - Metodeutvikling har vært sentralt i prosjektene

Deltakerne

- Prosjekt 1: N=9: Alder; 22 - 58 år
- Prosjekt 2: N=7: Alder; 23 – 68 år
- Bor i egne leiligheter med tilgang til personale – bofellesskap
- Alle har dagtilbud eller tilrettelagt arbeid

FUNN I DE TO PROSJEKTENE – OG SOM ER RELEVANT FOR SOSIALT HVERDAGSLIV

- Deltakerne synes det er fint å få mulighet til å snakke om sin hverdag – sitt liv i sentrum
- Stolt over å ha egen leilighet - forteller om renhold, klesvask, handling, matlaging
- Trenger hjelp – klarer seg selv
- De trives i hjemmet sitt
- Alle har dagtilbud eller tilrettelagt arbeid
- Etter jobb - lager middag og ser på TV
- De yngre deltakerne var opptatt av musikk, dataspill, fb og andre sosiale medier

OM HVERDAGSLIVET

Jeg trives godt her hvor jeg bor. Her bor vennene mine, de er naboene mine. Har lite venner utenom boligen. Vi pleier å gå ut, til byen, se i butikker og sånn. Ellers er jeg på klubben hver uke. Der spiser og danser vi. Jeg synger i kor, er på kino og svømming, men det kunne det godt være mer av, ja.

Jeg bestemmer selv når jeg legger meg, men på hverdager er det kl 21. Da er jeg trøtt. Sovner med en gang. I helgene er jeg oppe lengere. Jeg får god hjelp til å lage middag og føler at jeg får den hjelpa jeg trenger. Jeg holder styr på eget hjem. Får hjelp til å vaske noen ganger.

PERSONALET'S ROLLE I HVERDAGSLIVET

- Rytmen i hverdagen deres er preget av personalets og bofellesskapets rytme
- De tilpasser seg omgivelsene – for eksempel venter til overlappingen er ferdig
- Språket
- Lojale og forståelsesfulle over personalets rolle og prioriteringer
- **«personaler er en del av livet»**
- Primærkontakten er særlig viktig - praktisk hjelp, familiekontakt, oversikt og **«hjelp til å ta kloke valg»**
- Personalets forhold til familien kan bli bedre, mener mange

FAMILIEN

- Familien – særlig viktig i det sosiale liv
- Tilhørighet til familien
- Følelser som særlig ble berørt i samtalene var trygghet, glede, fortrolighet
- Være et familiemedlem – ha en rolle
- Være til nytte
- Å være sammen
- **«jeg skulle ønske at jeg var mere sammen med broren/søsteren min»**

VENNSKAP

- Venner er veldig viktig! **«å bry seg om hverandre og ha det godt sammen er veldig viktig!»**
- I hovedsak var vennene naboer, folk de deler bofellesskap med eller folk de jobber sammen med / dagaktivitetstilbud
- Kjæreste som tema viktig for de yngre deltakerne – mindre viktig for de litt eldre
- Workshopene arena for å konsolidere og invitere til vennskap – og litt flørting
- Vennskap oppleves også som utfordrende – sårbart
- Vansker med å etablere nye vennskap
- Vansker med å opprettholde vennskap
- Vansker med å finne venner å stole på
- Vansker med å løse konflikter – oppleves som slitsomt

FRITID

- De deltok mest på organiserte aktiviteter sammen med andre personer med utviklingshemming
- De liker aktiviteter som folk flest gjør, og på vanlige arenaer; kino, kafe og restaurant, svømmehallen osv
- Det blir lite av de vanlige aktivitetene som kan gjennomføres impulsivt
- De snakker mye om ønsket om støttekontakt

STØTTEKONTAKT

- Fremmer og hemmer deltakelse i fritidsaktiviteter
- Flere hadde erfaring med støttekontakt fra før de flyttet fra foreldrehjemmet
- Ingen hadde støttekontakt nå
- Workshopene avdekket at deltakerne tror de ikke kan få støttekontakt når de har personale tilknyttet bofellesskapet
- I fokusgruppeintervju med faglederne i Trondheim kommune blir dette avkreftet – men bofellesskapet må selv ta kostnaden
- Dette innebærer at brukerne tror de ikke har mulighet for å få støttekontakt, mens kommunen gir denne muligheten

TILGJENGELIGHET

Handler om mye forskjellig;

- Informasjon – om hva og hvor man får den fra
- Fysisk utforming / universell utforming – komme seg fram når en bruker rullestol
- Bil – tilgjengelighet i bolig
- Boligitgjengelighet - ventetid på å flytte
- Personale
- Støttekontakt
- Ferietilbud
- Viktig tema når en snakker om sosialt hverdagsliv

Voxit speak app
www.voxit.no

Ventetid på å bytte bolig
- hjelp til å "mase".
- Informasjon. Hva skjer?

Spørsmål rundt bilhold.
- hva blir den brukt til
- hvor ofte
- Plan rundt bilbruk etterlyses.

Frøkkommelighet

- Strøing

(FØR)

MANGE STØTTEKONTAKTER –
SLUTTER BRÅTT ÷ INFO.

ØNSKEDRØM

FLEKSIBILITET I HVERDAGEN:

Det er det der at jeg ønsker mer muligheter for spontane avtaler, da. Nå er det sånn at jeg må planlegge mer. (...) Så kan jeg si at på onsdag så skal de andre i (boligen) bort, så da er det sånn at æ og (en annen beboer) må jeg være hjemme hver onsdag på kvelden, da, for de andre skal på klubb, og det gjør at da skal andre i huset som trenger personale ha muligheter.

ØNSKEDRØMMER

- Ha drømmer som alle andre
- Få flere venner – og da er støttekontakt særlig viktig
- Det blir snakket lite om ønskedrømmer med personalet

OPPSUMMERT – DETTE MENER VI!

- At de er så fornøyde er slående og at de har forståelse for personalets situasjon
- Ikke nok info – og svært viktig hvordan informasjon blir gitt
- Familien er viktig – ikke bare foreldre
- **Og de sier:**
 - **vi ønsker å ha mulighet for å dra på ferie – som alle andre – uten å gå konkurs!**
 - **det er altfor vanskelig å få støttekontakt!**
 - **kommunen må legge til rette for at det skal være mulig å ta kontakt og være sammen med venner.**
 - **vi ønsker oss forum utenfor boligen der vi kan snakke sammen om viktige ting!**
 - **Vi må lære å diskutere, snakke vår sak, delta på spørreundersøkelser eller i forskningsprosjekt**